

BUDOU VELIKONOCE. BUDOU VESELĚ?

Neděle, 19 března 2017

Trochu s předstihem - pár zajímavostí o největších svátcích jara. Velikonoce a pascha jsou nejvýznamnějšími křesťanským svátkem, který je oslavou zmrtvýchvstání Ježíše Krista, k němuž podle křesťanské víry došlo těšího dne po jeho ukřižování, k němuž došlo kolem roku 30 a 33 v blízký významného židovského svátku pesach, který je památkou vysvobození Izraelitů Hospodinem z egyptského otroctví.

V západní křesťanské tradici Velikonoce připadají na neděli po prvním jarním úplňku, tedy na měsíc března. Slovanský název svátku, Velikonoce, se vztahuje na "velkou noc", v níž byl Kristus vzkříšen.

K Velikonocím se váže i naděje v životě na duchovní obnovu života. Pro mnohého člověka zůstává smysl svátků s velikonočním tajemstvím skryt anebo stojí ve stínu Vánoc, které dnes znamenají dominantu roku. Snad je to tím, že se část lidské společnosti po mnoho generací odklání od hledání duchovních hodnot a směřuje jinými cestami. Velikonoce jako svátky vykoupení, svátky naděje. Velikonoční slavnosti Zmrtvýchvstání Páně vrcholí liturgií v roce křesťanské. Součástí je to období, v němž se koncentroval duchovní základ lidové kultury. Pojetí Velikonoc se tedy podle místa, prostředí a času různí. Jejich přírava začíná na Popelnici stádu, tj. 40 dní předem, které pro znamenají křesťanské koncentrace, pokání, postu. O páté neděli postní (Judica, Smrtná a Smrtelná neděle) se v katolickém obřadu poprvé připomíná Kristova smrt. Křesťanské neděle (poslední), postní neděle je Květná (Palmarum), jejíž poslední velikonoční Svátý týden (Velký, paschální týden). Jeho obřady určuje liturgie: podle ní se začíná Velikonoc ve třech dnech - Zelený úterek, Velký pátek a Bílá sobota. Velikonoce i liturgický rok vrcholí slavností Zmrtvýchvstání Páně na Bílou sobotu.

Svátý týden Začíná Květnou nedělí, graduje svatým třídenním, tj. Zeleným úterkem, Velkým pátkem a Bílou sobotou před slavností Vzkříšení. Posvátný charakter těchto dní umocňuje lidové tradice svácení jara (zvláště zaměřené k ochraně budoucího života a zdraví rodiny), dává váhu projevení lásky, milosrdenství, spoluúcti a darem. Modré pondělí: Na Modré pondělí děti a studenti začínaly jarní prázdniny. Křesťanské úterý: V tento den hospodyně uklízely a vymetaly pavučiny. Ani jeden z těchto dvou dnů nebyl nijak výjimečný z hlediska lidových zvyků. V úterý hrály dny nadcházející. Popelná stáda: Také křesťanské - Jidášské; ten den na Ježíše žaloval, Sazometná - vymetávali se saze z komína, Smetná. V tento den se nemá podle lidové pověry nikdo křesťanské, protože by mu to mohlo vydrážděnou stádu v roce. Zelený úterek: Tento den byl dnem odpuštění. Rodiny se modlily a všichni se omyli rosou, která bránila onemocnění křesťanské a dalším nemocem. Uklízelo se a smetlo se odnášelo na křesťanské ovatku cest, aby se nedržel v domech blechy. Aby stavení opustil hmyz a myši, zvonilo se paličkou o hmoždíř. Na Zelený úterek utichaly zvony - "odlétaly do říma". Znovu se rozeznávaly na Bílou sobotu. Místo zvonění se všude ozývaly ve všech dřívené křesťanské klapání. V odpoledních hodinách se scházeli chlapi a dívky a křesťanské o Jidášské. Dodneka se právě tento den objevuje na pultech peřivo - "jidášské", které se i dříve podávalo namazané medem. Velký pátek: Toto byl den hlubokého smutku a dodržoval se přísný post - na památku ukřižovaného Ježíše Krista. Také výzdoba kostelů byla tento den chudá a písně se zpívaly bez doprovodu varhan. Někde i na Velký pátek nahrazovaly křesťanské hlas zvonění a oznamovaly poledne a ranní i večerní klekání. Chodilo se s velkým hlukem po vesnici, děti s křesťanskými honily Jidášské. Nemělo se pracovat na polích (hýbat se zemí), nemělo se prát prádlo. Přímo symbolem Velkého pátku byla voda - tou se lidé omývali pro zdraví, vykrápl se chlív a omývala zvířata. Také se tento den dělily zázraky - zem se otevírala, aby ukázala své poklady. Bílá sobota: Křesťanské před východem slunce se muselo uklidit, vybělit stavení, vymetalo se novým koštěm. Pekly se mazance, beránci a také chléb. Vše se chystalo na Boží hod velikonoční. Chlapci pletli pomlázky z vrbových proutků, vázaly se březové větvičky a zdobila se vejci. Boží hod velikonoční: Ze soboty na neděli došlo ke zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Noc byla označována za "velkou" - a odtud název Velikonoce. V neděli se také začala jíst tradiční velikonoční jídla - vejce, mazanec, beránek, víno a chleba. Tento den byl také ve znamení požívání dobrých pokrmů, klobás, nádivek a křesťanských. Na Boží hod se setkávaly jen nejbližší rodiny, bez přátel a známých. Velikonoční pondělí: Tomuto dni se také říkalo Červené pondělí. Brzy ráno vycházeli chlapi - koledníci s pomlázkami křesťanské; lehat dříve, aby z nich vyhnali nemoci a lenost. Dostávali od dříve malovaná vejci a cukroví. Proutí, z kterého se pomlázky pletly, byla přírodním životodárná síla. Kdo dostal pomlázkou, ten omládl. Jarní a velikonoční kuchyně Jak pro hospodáře, tak pro hospodyně byly Velikonoce a stejně tak celé jaro ve znamení velké práce. Zatímco hospodář byl od slunka do slunka na poli, hospodyně stála před nelehkým úkolem, jak z mála uvažit hodný. Sklepy i komory po zimních masopustech byly v tuto dobu téměř prázdné a množství surovin, ze kterých by se dalo vařit velmi omezené. A tak se vařily zejména brambory, pekly bramborové placky, na obřadu připíchněly hrách a kroupy. Z toho mála, co je zbývalo, se snažila hospodyně ušetřit co nejvíce na připíchněly Velikonoce.

Symbole velikonoční kuchyně, tedy téměř obřadní pokrmy, v tento čas byly především různé druhy pečených (jidášské, mazance, pozdávky i beránek), k přípravě nádivky nebo jarní polévky se zas využíval křesťanské penát, kopřivy, křesťanské a různé jarní bylinky. Ovšem nejdelší byla vejce, která neměla chybět v žádném jarní kuchyni. Polední velikonoční jídelníček, pocházející z doby okolo roku 1900 Zelený úterek Hrachová polévka s praženou směsí křesťanské penát s pečenými vejci nebo teplé jidášské s medem Velký pátek Bramborová polévka houbová Tvarohové knedlíky s vařeným sušeným ovocem Bílá sobota Polévka z kozleho mozečku a pražené krupice

Droby z káždě s dušenou rýží Neděle velikonoční
Polévka hovězí s vaječným svítkem
Pečený kozlečí zadek s drobnými brambůrky Pondělí velikonoční
Bílá polévka z prolisované zeleniny s praženou směsí Vepřová pečeně s houskovým knedlíkem a dušeným zelím zdroj: Wikipedie, internet